

בפסיקתא זוטרתא ויחי (פרק מט, א) ויקרא יעקב אל בניו, לאחר שבירך את יוסף ובניו קרא לשאר האחים, ויאמר האספו ואגידה לכם, מהו האספו, הטהרו, כמו תסגר שבעת ימים וגו' ואחר תאסף (במדבר יב ד), אמר להם הטהרו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, בקש לגלות את הקץ, מיד נגלה עליו שכניה, כיון שראה השכינה, התחיל מצוה אותם על ייחודו, אמרו לו, וכי כלום אנו חשוּדִין לפניך על יחוד השם, שאתה מצוה אותנו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (דברים ו ד), בישראל אבינו מדבר, מיד ענה יעקב בלחש, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, לפיכך נהגו ישראל לומר בקריאת שמע ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

וביומא (עג): למה נקרא שמן אורים ותומים, אורים, שמאירין את דבריהן, תומים, שמשלימין את דבריהן, ואם תאמר, בגבעת בנימין מפני מה לא השלימו, שלא ביחנו אם לנצח אם להנצח, ובאחרונה שנאמר ופינחס בן אלעזר בן אהרן עמד לפניו בימים ההם לאמר האוסף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל, ויאמר ה' עלו כי מחר אתננו בידך, כיצד נעשית, רבי יוחנן אומר, בולטות, ריש לקיש אומר, מצטרפות, והא לא כתיב בהו צד"י (באורים ותומים כי בשמות השבטים חסרים ח-ט-צ-ק) אמר רב שמואל בר יצחק, אברהם יצחק ויעקב גם כתיב שם, והא לא כתיב טי"ת, אמר רב אחא בר יעקב, שבטי ישורון כתיב שם, וכן מובא ברש"ר הירש (שמות כח) פתוחי חותם וגו', מלבד שמותיהם של שנים עשר השבטים היו כתובים גם "אברהם יצחק ויעקב" ו"שבטי ישורון" (יומא עג:), "על אודם היה כתוב אברהם יצחק ויעקב ראובן, על פטדה היה כתוב שמעון", וכן הלאה עד, "על ישפה היה כתוב בנימין שבטי ישורון" (שמות רבה, סוף פ' תצוה), בכך הופיעו כל אותיות א"ב על האבנים, אחרת היו חסרים האותיות ח, ט, צ, ק, שאינן בשמות השבטים.

ובשבת (פט): אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, מאי דכתיב כי אתה (יצחק) אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך, לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם, בניך חטאו, אמר לפניו, רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך, אמר, אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עליהו, אמר בניך חטאו, אמר לפניו, רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך, אמר ה', לא בסבי טעמא, ולא בדרדקי עצה, אמר לו ליצחק, בניך חטאו לי, אמר לפניו, רבונו של עולם, בני ולא בניך, בשעה שהקדימו נעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך, ועוד, כמה שנותיו של אדם, שבעים שנה, דל עשרין דלא ענשת עליהו, פשו להו חמשין, דל עשרין וחמשה דלילותא, פשו להו עשרין וחמשה, דל תרתי סרי ופלגא, דצלווי ומיכל ודבית הכסא, פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סובל את כולם, מוטב, ואם לאו, פלגא עלי ופלגא עליך, ואם תמצא לומר כולם עלי, הא קריבית נפשי קמך, פתחו ואמרו, כי אתה אבינו, אמר להם יצחק, עד שאתם מקלסין לי, קלסו להקב"ה, ומחוי להו יצחק הקב"ה בעינייהו, מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך.

והמאור עינים בפרשת וארא מוסיף פירוש (ישעיה סג, טז) כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל וגו' ודרשו רז"ל (שבת פט): כי אתה אבינו קאי על יצחק כי אברהם אמר ימחו על קדושת שמך ויעקב גם כן כו' עי"ש, לכאורה הדבר הוא להיפך, איך אברהם שהוא מדת חסד יאמר כנ"ל ויצחק שהוא דין ילמד זכות, אך האמת הוא שמי שעובד הבורא ברוך הוא כשמתנהג ה' עמו במדת אברהם שהוא חסד או במדת יעקב שהוא רחמים לבד, ולא כשמתנהג עמו במדת יצחק, בודאי אין לו דעת עדיין, ואין מכיר אלקותו יתברך, וזה שעובד כן מפריד אלוף ומהפך ח"ו מדת הרחמים למדת הדין ועל כן על ידי מדת החסד בא עליו הדין, לומר ימחו על קדושת שמך, וכן במדת הרחמים של יעקב, אבל מי שמקבל אלקותו יתברך אף במדת יצחק, אזי הוא מהפך מדת הדין למדה"ר, ועל כן אמר יצחק פלגא עלי וכו' מאחר שנעשה רחמים כאמור, וזהו כי אברהם לא ידענו, מי שמקבל אלקותו יתברך על ידי מדת אברהם לבד לא ידענו, אין לו דעת עדיין, וישראל מי שמקבל אלקותו על ידי מדת יעקב לבד, לא יכירנו אין מכיר אלקותו יתברך עדיין, אלא כי אתה אבינו ואז מייחד אלקותו יתברך ביחוד גמור והבן.

ואפשר לדרוש כמעט כל האותיות שחסרים בשמות של השבטים משמו של יצחק שמלבד שחצי משמו הם האותיות 'ק'ץ גם החצי שנשאר הם אותיות של 'חי' ולכן אפשר לומר שתשובת יצחק היא או שהגיע זמן הקץ מפני שכלל ישראל קבלו אליהם אלקותו יתברך בכל הדורות גם בזמן הדין, כמו שזכינו לראות אחרי שנות השואה, וגם מקבלים אליהם אלקותו יתברך בזמנים הטובים. ואם ח"ו בזמן הדין לא מקבלים אותו כמו שצריך אומר יצחק אבינו הכל עלי, שהגיע ה'ק'ץ וחייבים לראות 'עם ישראל 'חי' בישועת ה' כהרף עין.